

Delier

Deze informatie is bedoeld voor naasten van patiënten die acuut verward zijn geworden tijdens de ziekenhuisopname, en voor patiënt en familie als er een verhoogd risico is op verwardheid. We geven uitleg over deze vorm van verwardheid, die ook wel 'delier' wordt genoemd. In deze tekst gebruiken we de term delier. Verder spreken we over 'de patiënt' en 'hij', waarmee we doelen op mannen en vrouwen.

Wat is een delier?

Een delier is een plotseling (acuut) optredende verwardheid. Afhankelijk van de ernst kan de patiënt de volgende verschijnselen hebben:

- De patiënt is onrustig en het is moeilijk een gesprek met hem te voeren. Hij begrijpt u niet en denkt op een andere plaats te zijn. Er kan sprake zijn van een verandering in het bewustzijn waardoor dingen langs hem heen lijken te gaan. Dingen die kortgeleden zijn gebeurd (zoals bijvoorbeeld een operatie) is hij vergeten.
- De patiënt kan moeite hebben met taken die hij normaal probleemloos verricht, zoals wassen, aankleden en zelfstandig eten. Het ontstaat doordat het plannen en organiseren gestoord zijn. Dit kan hem angstig maken, maar ook achterdochtig of zelfs agressief.
- Er kan een verandering plaatsvinden in het dag- en nachtritme. Patiënten zijn dan 's nachts wakker, en slapen overdag.
- Iemand met een delier hoort of ziet soms dingen die er niet zijn. We noemen dit hallucinaties. Voor de patiënt zijn deze belevingen echt. Het heeft geen zin te proberen ze uit iemands hoofd te praten. Deze hallucinaties kunnen een angstige ervaring zijn voor de patiënt.
- De verwardheid kan van uur tot uur sterk wisselen.

Deze verschijnselen overkomen de patiënt, er is geen sprake van opzet. Hij is de grip op zichzelf en de omgeving kwijt.

Wanneer treedt een delier op?

Vooraf bij ouderen kan verwardheid optreden als de lichamelijke toestand plotseling verandert. Dit kan het geval zijn bij operaties, maar ook bij een blaasontsteking of longontsteking. Verder kunnen stoornissen in de stofwisseling, het gebruik van medicijnen of alcoholonthouding een delier veroorzaken. Bij lichamelijke verbetering neemt de verwardheid af. De duur van het delier kan variëren, van uren tot enkele weken. In de meeste gevallen gaat het over. Omdat ouderen meer risico lopen op het ontwikkelen van een delier, worden er bij opname drie vragen gesteld, die een indicatie geven van de mate van kwetsbaarheid. Bij een positieve score nemen we maatregelen gericht op het voorkomen van een delier.

Hoe wordt een delier behandeld?

Het belangrijkste is om de lichamelijke oorzaak van het delier zo snel mogelijk te behandelen.

Daarnaast worden er indien nodig medicijnen gegeven om de onrust te verminderen. Bij de behandeling van een delier wordt vaak de klinisch geriater en/of de geriatrieverpleegkundige om advies gevraagd, zij hebben veel ervaring met de zorg voor patiënten die met een acute verwardheid in het ziekenhuis zijn opgenomen. Directe naasten kunnen ook een rol spelen bij de behandeling van het delier. Verderop staan een aantal adviezen voor familie en andere betrokkenen.

Door het delier doet de patiënt in zijn onrust en verwardheid dingen die de behandeling bemoeilijken, of zelfs gevaarlijk zijn, zoals infusen eruit trekken, katheters verwijderen of uit bed stappen. Het kan nodig zijn maatregelen te nemen die de bewegingsvrijheid van de patiënt beperken, bijvoorbeeld door de beddekken omhoog te doen, en een band rond het middel. Dit zijn uiterste maatregelen, die we het liefst proberen te voorkomen. Liever vragen we familie en andere betrokkenen om wat vaker langs te komen. Het blijkt dat mensen met een delier vaak rustiger worden van de aanwezigheid van vertrouwde gezichten. Met de verpleegkundige kunt u daar afspraken over maken. Ook is het mogelijk om zo nodig 's nachts te blijven ('rooming in').

Wat kunt u doen?

U heeft een familielid, vriend(in) of kennis in ons ziekenhuis bezocht die verward was. Misschien bent u geschrokken van de toestand waarin u hem aantroft. U kunt de patiënt steunen en het contact met hem verbeteren wanneer u op het volgende let:

- Reageert uw naaste ongewoon op uw bezoek? Zeg dan wie u bent, waarom u komt en herhaal dit zo nodig.
- Ga op ooghoogte zitten bij uw familielid, dit is voor de patiënt het prettigst. Als u met meerdere personen bent, ga dan aan 1 kant van het bed zitten, dan kan de patiënt zich op 1 punt richten wat minder verwarrend is.
- Spreek rustig en in korte duidelijke zinnen.
- Vertel de patiënt dat hij ziek is en in het ziekenhuis ligt.
- Stel eenvoudige vragen, zoals 'heb je lekker geslapen?'. Stel geen twee vragen tegelijk, zoals 'heb je lekker geslapen, of ben je steeds wakker geweest?'
- Bezoek is belangrijk, maar liever niet teveel mensen tegelijk. Spreek met andere bezoekers af, wie wanneer op bezoek komt.
- U hoeft niet steeds te praten, het is voor de patiënt meestal genoeg dat u er gewoon bent. Even de hand vasthouden terwijl u naast hem zit werkt vaak al rustgevend.
- Ga niet mee in de vreemde ideeën, of met de dingen die de patiënt hoort of ziet, maar die er niet zijn. Dit zijn hallucinaties en waanideeën die vaak voorkomen bij een delier. Probeer hem ook niet tegen te spreken. Stel gerust, maak er geen ruzie over. Praat over echte personen en gebeurtenissen, of over de gevoelens die de hallucinaties bij de patiënt oproepen.
- Maak geen grappen over het gedrag van de patiënt. Hij kan zich bewust zijn van zijn vreemde gedrag, maar heeft dit niet in de hand. Vaak hebben mensen later levendige herinneringen aan deze periode.

- De communicatie met een verwarde patiënt is veelal moeizaam. Des te belangrijker is het om eventuele bril of gehoorapparaten te gebruiken.
- Vertrouwde spullen kunnen helpen grip te houden op de werkelijkheid. Denk daarbij aan foto's van dierbaren, of voorwerpen waar hij erg aan gehecht is.
- Ook een normaal dag- en nachtritme kan helpen bij het behandelen van een delier. Om die reden proberen we de patiënt zo gauw dat mogelijk is uit bed te halen. Het liefst in gewone kleding aan tafel te laten zitten waar de maaltijden kunnen worden gebruikt.
- Er zal u mogelijk gevraagd worden om kleding en schoenen mee te nemen.

Na het delier

Soms hebben patiënten die een delier hebben doorgemaakt daar later nog herinneringen aan. Dit kan samengaan met een gevoel van schaamte over dingen die zij hebben gedaan in die verwarde periode, en angst en onzekerheid vanwege het feit dat dit zomaar kon gebeuren. Dit gebeurt vooral bij mensen die daarvoor geen geheugenproblemen hadden. Probeer u, als de patiënt voldoende is hersteld, met hem te praten over wat er is gebeurd. Belangrijk is dat de patiënt weet dat hij niets aan zijn gedrag kon doen, dat het is ontstaan omdat hij ernstig ziek was.

De gevolgen van het delier kunnen nog een aantal weken merkbaar zijn en langzaam verbleken in de loop van 6-8 weken. Patiënten die een delier hebben doorgemaakt, worden soms uitgenodigd voor een bezoek aan de poli Geriatrie. Dit kan gebeuren als er (milde) geheugenproblemen lijken te bestaan, of als de patiënt kwetsbaar is en een grotere kans heeft op het opnieuw doormaken van een delier bij ziekte.

Het is belangrijk om bij een eventuele volgende ziekenhuisopname altijd te melden dat de patiënt eerder een delier heeft doorgemaakt. Een delier is niet altijd te voorkomen, vroegtijdige herkenning en behandeling kunnen ernst en duur wel bekorten.

Tot slot

Als u vragen heeft over het delier kunt u terecht bij de verpleegkundige die uw familielid, vriend(in) of kennis verpleegt.

Grip op uw zorg via Mijntjongerschans

Mijntjongerschans.nl is het patiëntenportaal van ziekenhuis Tjongerschans. Dit portaal is bereikbaar voor alle patiënten die zijn ingeschreven bij Tjongerschans. Na het inloggen op www.mijntjongerschans.nl met DigiD met sms-verificatie of via de DigiD app heeft u toegang tot uw medische gegevens. U kunt hier ook afspraken maken, een vraag stellen, vragenlijsten invullen en uitslagen bekijken.

DISCLAIMER

Wij adviseren u bij uw bezoek aan de polikliniek en bij opname zo min mogelijk geld, sieraden, dure kleding en andere zaken van (emotionele) waarde mee te nemen naar het ziekenhuis. Het ziekenhuis aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade aan of verlies van dergelijke zaken.